

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLU İLE TAKİPTE ÇEKE İLİŞKİN SORUNLAR

Arş. Gör. Aynaz UĞUR*

ÖZET

Alacağı kambiyo senedine müstenit olan alacaklı kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilir. Senet mutlaka kambiyo senedi olmalı ve alacak kambiyo hukuku münasebetinden doğmalıdır. Kambiyo senetleri bono poliçe ve çek tir. Takip alacaklının bir takip talebiyle yetkili icra dairesine başvurusu ile başlar. Takip talebini alan icra müdürü gerekli incelemeleri yaptıktan sonra borçluya bir ödeme emri gönderir. Borçlu ödeme emrine süresinde ve gereği gibi karşı koymazsa takip kesinleşir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip te görülen çeke ilişkin sorunlar ve özel durumlar çeşitlilik arz etmektedir. Çekte zamanaşımı süresinin kısa olması, çek fotokopisi ile takip yapılması, çekin takibe konmasında yetkili icra dairesi, çekin takibinde protesto evrakının takip talebine eklenmesi, çekte vade tarihi bulunmaması ve ileri tarihli çek uygulaması bunlardan bazılarıdır. Çalışmamızda bu hususlar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip, çek, yetkili icra dairesi, zamanaşımı, ileri tarihli çek.*

ABSTRACT

The creditor, whose credit based on a bill of exchange, is authorized to initiate executive proceeding peculiar to bills of exchange. Creditor should hold a bill of exchange and credit should be based on a foreign exchange action. Bills of exchange are bond, policy and check. Proceeding begins with the receiving of proceeding request form by the competent execution office. The execution officer, who receives the proceeding request form, makes the necessary examination and consigns a commandment to debtor. If debtor does not oppose to the commandment appropriately in due time, proceeding becomes definite. There are a lot of different issues concerning check in executive proceeding peculiar to bills of exchange. Short period of limitation in check, initiation to the proceeding with the copy of check, competent execution office in the proceeding of check, attachment of the notice of protest to the proceeding request form, absence of fixed time in check and post-dated check are the main examples. These issues are going to be examined in our article.

KeyWords: *Executive proceeding peculiar to bills of exchange, check, competent execution office, period of limitation, post-dated check.*

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Devletler Özel Hukuku Anabilim Dalı.

GİRİŞ

Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip, mehzardan farklı olarak, ayrıca düzenlenmiştir¹. Alacağı kambiyo senedine müstenit olan alacaklı kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilir². Senet mutlaka kambiyo senedi olmalı ve alacak kambiyo hukuku münasebetinden doğmalıdır³. Kambiyo senetleri bono poliçe ve çektir⁴. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu da bir özel ilamsız icra yoludur⁵. Çek alacaklısı genel haciz yolu ile takip de yapabilir ve bu durum kambiyo senedinin hamiline sağladığı haklara hanel getirmez⁶. Kambiyo senedine bağlı alacak rehinle temin edilmiş olsa bile; alacaklı öncelikle rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takipte bulunmadan, doğruca kambiyo senetlerine mahsus takip yapabilir⁷. Ancak alacaklı kambiyo senetlerine mahsus yolu tercih etmişse bunu takip talebinde belirtmelidir⁸. Kambiyo senetlerine özgü

¹ YILDIRIM Mehmet Kamil / DEREN YILDIRIM Nevhis, İcra Hukuku, 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2012, s. 275.

² KURU Baki / ARSLAN Ramazan / YILMAZ Ejder, İcra ve İflas Hukuku, 27. Bası, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2013, s. 357; PEKCANITEZ Hakan / ATALAY Oğuz / SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral / ÖZEKES Muhammet, İcra ve İflas Hukuku, 9. Bası, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2011, s. 358; MUŞUL Timuçin, "Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1974, C. VII, S. 3, s. 606, (Batider 1974); "... takip konusu alacağın dayanağını teşkil eden belgenin kıymetli evrak olması yeterli olmayıp, kambiyo senetlerinden biri olması şarttır.", MUŞUL Timuçin, İcra ve İflas Hukuku C. II, 5. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 988, (Kitap).

³ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 357; MUŞUL, Batider 1974, s. 607; "Kambiyo senedinin arkasında "Teminat senedidir, arsa payı satışı gerçekleşmezse tahsile verilecektir" yazıları mevcuttur. Bu durumda senedin tahsili şarta bağlanmış olup, mücerret borç ikramını içermektedir...Bu senede dayanılarak kambiyo senetlerine mahsus takip yapılamaz.", Yarg. 12. HD, E. 16010, K. 224, T. 21.1.1997, (ERİŞ Gönen, Açıklamalı – İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 484); "Çek bir ödeme vasıtası olup, kural olarak mevcut bir borcun tediyesi amacıyla verildiği kabul edilir. ... çekin hatır çeki ya da teminat amacıyla verilen bir çek olduğu yolundaki iddianın davacı tarafından yazılı delille kanıtlanması gerekir.", KENDİGELEN Abuzer, Çek Hukuku, 4. Bası, İstanbul, Arkan Yayınevi, 2007, s. 39; Çekin kayıtsız şartsız belirli bir paranın havale emrine ilişkin bulunması hususunda bkz. UYAR Talih, "İcra Hukukunda Çekin Geçerlilik Koşulları", Legal Hukuk Dergisi, Kasım 2007, S. 59, s. 3521, (LHD).

⁴ PULAŞLI Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 2. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s. 103-111; "Kambiyo senetlerine nitelikli adi senet demek yanlış olmaz. Zira diğer adi senetlerden farklı olarak bir senedin kambiyo senedi sayılabilmesi, kanunda sayılan unsurları tam olarak içermesine bağlıdır. Ancak kambiyo senetlerinin düzenlenmesi için resmi bir makama ihtiyaç duyulmadığından, bunlar resmi senet değildir.", bkz. PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 357.

⁵ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 357.

⁶ REİSOĞLU Seza, Çek Hukuku, 1. Bası, Ankara, Cem Ofset, 2011, s. 335.

⁷ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 354; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 358; "Alacaklıya hangi takip yoluna başvuracağı hususunda seçim hakkı tanınmıştır.", bkz. MUŞUL, Batider 1974, s. 606; MUŞUL, Kitap, s. 989.

⁸ MUŞUL, Batider 1974, s. 606.

yolla başlatılan icra takibinin yeniden harç verilmeksizin, aynı dosya üzerinden, genel haciz yolu ile takibe dönüştürülmesi ise mümkün değildir⁹.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu genel haciz yolu ile takibe paralel şekilde düzenlenmiş olup, takibin safhaları aynıdır¹⁰. Yalnız iki takip yolu arasında ilk iki safhada, yani takip talebi ile ödeme emri ve kesinleşmesi safhalarında çok önemli farklar vardır. Bunlardan en önemlisi de kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna özgü düzenlenmiş olan şikayet yoludur¹¹. Bu yolun varlığı, borçlunun genel hükümlere göre özel şikayet yoluna başvurma hakkını ortadan kaldırmaz¹². Neticede yazımızda bu takip yolunun genel haciz yolundan farklı olan kısımları incelenmiş olup, ödeme emrinin cebri icra belgesi halini almasından sonraki takip safhalarını oluşturan haciz, paraya çevirme ve paraların paylaşılması aşamalarında aynı usul takip edildiğinden, bunlar inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır.

Kambiyo senetlerine mahsus takip yolları, haciz ve iflas yolu olmak üzere ikiye ayrılır¹³. Alacağı kambiyo senedine müstenit olan alacaklı, kambiyo senedinin borçlusu iflasa tabi kişilerdense, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunun yanında, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takibe de başvurabilir¹⁴. Çekin takibine ilişkin sorunlara daha çok haciz yolu ile takipte rastlandığından, yazımızda kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takip incelenmeyecektir.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte görülen çeke ilişkin sorunlar ve özel durumlar çeşitlilik arz etmektedir. Çekte zamanaşımı süresinin kısa olması, çek fotokopisi ile takip yapılması, çekin takibe konmasında yetkili icra dairesi, çekin takibinde protesto evrakının takip talebine eklenmesi, alacağın kambiyo hukuku münasebetinden doğması gerekliliği, çekte vade tarihi bulunmaması ve ileri tarihli çek uygulaması bunlardan bazılarıdır. Yazımızda takip talebi ve ödeme emri aşamaları yukarıda bahsedilen durumlar ışığında anlatılacak; ardından, takibin kesinleşmesi hususuna ilişkin olarak şikayet ve itiraz mekanizmaları incelenecektir.

I. TAKİP TALEBİ

Takip alacaklının bir takip talebiyle yetkili icra dairesine başvurusu ile başlar¹⁵. Takip talebi İİK m. 58 düzenlemesindeki kayıtları içermelidir¹⁶. Takip talebini,

⁹ REİSOĞLU, s. 335; Yarg. 12. HD, E. 10230, K. 10290, T. 12.9.1994,(ERİŞ, s. 475).

¹⁰ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 357; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 359.

¹¹ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 357; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 359.

¹² PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 375.

¹³ KURU Baki, İcra ve İflas Hukuku, 2. Bası, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2006, s. 642.

¹⁴ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 485; MUŞUL, Batider 1974, s. 616.

¹⁵ MUŞUL, Kitap, s. 1003; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 360.

kambiyo senedini ve varsa protesto evrakını alan icra müdürü, takip talebinin kanuni unsurlarının mevcut olup olmadığının yanında, bu takip yoluna özgü olarak, İİK m. 168 uyarınca; senedin kambiyo senedi olup olmadığını, alacaklının takibe başvurma hakkının bulunup bulunmadığını, senet vadesinin gelip gelmediğini de re'sen incelemelidir¹⁷. İcra memurunun senedin kambiyo senedi vasfına ilişkin hatalı uygulaması ileride icra mahkemesi tarafından önüne dosya başka bir konu dolayısıyla geldiğinde, yine re'sen incelenecek ve gerekiyorsa takip iptal edilebilecektir¹⁸.

A. Kambiyo İlişkinin Tarafları

1. Alacaklı

Kambiyo senedinin alacaklısı, o senedin yetkili hamilidir. Kambiyo senedi ciro edilmemişse senedin lehtar; ciro edilmişse kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşılan son hamil; kendisinin önceki senet borçlularına karşı yaptığı takipte, senet bedelini ödemiş olan ciranta; lehine aval vermiş olduğu kişiye ve ona karşı kambiyo senedi gereğince sorumlu olan kişilere karşı yaptığı takipte, senet bedelini ödemiş olan avalist yetkili hamildir¹⁹. Şayet takip açan yetkili hamil değilse ve icra müdürü buna rağmen ödeme emri göndermişse, borçlu beş gün içinde icra mahkemesine şikayet yolu ile başvurarak takibin iptalini sağlayabilir²⁰.

Alacaklı ancak elinde bir kambiyo senedi varsa ve alacağı kambiyo ilişkisinden doğmuşsa kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurabilir. Bu durumda çek bedelini ödemiş olan muhatap keşideciye karşı bu özel takip yoluna başvuramaz. Zira çek bedelini ödemiş olan muhatapın keşideciye karşı müracaat hakkı doğrudan doğruya çek ile ilgili olmayıp, karşılık (provizyon) ile ilgili ilişkiye dayanmaktadır²¹. Muhatap banka hiçbir şekilde kambiyo ilişkisine dahil olamaz²².

2. Borçlu

Kambiyo senedinin borçlusu poliçede kabul eden muhatap, keşideci, cirantalar, avalistler, araya girme suretiyle kabul edenler ve bunların yetkisiz temsilcileri; bonoda keşideci, cirantalar, avalistler ve bunların yetkisiz temsilcileri; çekte de keşideci, cirantalar, avalistler ve bunların yetkisiz temsilcileridir²³.

¹⁶ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 358; MUŞUL, Kitap, s. 1003; ERİŞ, s. 556, 557.

¹⁷ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 363; YILDIRIM / DERENYILDIRIM, s. 275, 276; MUŞUL, Kitap, s. 1003, 1004.

¹⁸ YILDIRIM / DERENYILDIRIM, s. 275.

¹⁹ MUŞUL, Kitap, s. 992, 993; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 358.

²⁰ KURU, s. 649.

²¹ MUŞUL, Batider 1974, s. 607.

²² “Kanun koyucu muhatapın hiçbir biçimde kambiyo ilişkisine girmesini istememiş ve bu anlamda kabul beyanını yasakladığı gibi, giderek çek için muhatapın aval vermesini ya da çekin muhatap tarafından ciro edilmesini de geçersiz saymıştır.”, KENDİGELEN, s. 36.

²³ MUŞUL, Kitap, s. 999, 1000; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 358.

Borçlu sıfatı bulunmayana takip açılması halinde bu kişi beş gün içinde icra mahkemesine şikayet yolu ile başvurarak takibin iptalini talep edebilir²⁴.

Muhatap bankanın çek bedelinin bloke edilmiş olduğunu beyan ettiği durumda, çek hamilinin bankanın ödeme yapmaması halinde bankayı takip edip edemeyeceği tartışma konusudur. Muşul bu durumda bankanın blokaj bildirimine göre verilecek iki farklı cevap olduğunu ifade etmektedir. Şayet bankanın bildirimini yalnızca teyit manasındaysa banka takip edilemez; ancak bankanın bildirimini çekin bedeli blokedir ve kanuni ibraz gününde ödenecektir şeklinde anlaşılabilirse, banka kambiyo ilişkisi bakımından bir borç altına girmemekle beraber, garanti beyanı ile bir borç altına girer ve genel haciz yolu veya iflas yolu ile takip edilebilir²⁵. Reisoğlu ise bloke kaydını yalnızca teyit manasında değerlendirip, bankayı çek hamiline karşı kambiyo borçlusu haline getirmediği hususuna değinmiş; çek geçersiz olsa veya ibraz süresinden sonra ibraz edilse dahi bankanın ödeme yükümlülüğü anlamına da gelmediğini belirtmiştir²⁶.

Çek hamili süresinde ibraz edilen çek bedelini ödemededen imtina eden muhatap bankaya karşı; muhatap banka ile keşideci arasında bir çek anlaşması bulursa ve çekin ibrazı anında bankada karşılığı olsa bile kambiyo senetlerine mahsus takip yapamaz, ancak genel haciz yolu ile takip yapılabilir²⁷.

ÇekK m.2 ile muhatap bankalar için özel bir sorumluluk öngörülmüştür. Buna göre bankalar çek hesabı açtırmak isteyen yasadışı olup olmadığının araştırılmasında ve bu kişilerin ekonomik ve sosyal durumlarının tespitinde gerekli basiret ve özeni göstermekle yükümlüdürler²⁸. Bu düzenleme ile naylon çek hesaplarının önüne geçilmek ve çekin bir dolandırıcılık aracı olarak kullanılması önlenmek istenmiştir. Yasadışı kişilerle çek anlaşması yaparak veya hayali ya da sahte kişilere çek hesabı açarak çek defteri veren bankaların, hamillerin uğrayacağı zararı tazmin edecekleri; ve hatta hamilin bankanın gerekli özeni göstermediğini kanıtlaması halinde, bankanın çek bedelinin tümünü dahi ödemek zorunda kalacağı doktrinde de Yargıtay tarafından da benimseniyordu²⁹. Ancak Reisoğlu garantili çekler dışında muhatap bankanın ÇekK m.2 hükmüne dayanılarak hiçbir şekilde karşılıksız çıkan bedelin tamamından sorumlu tutulamayacağını savunmaktadır; çünkü lehtar çek yaprağı hangi bankanın olursa olsun, neticede keşide-

²⁴ KURU, s. 650.

²⁵ MUŞUL, Kitap, s. 1000; MUŞUL, Batider 1974, s. 609.

²⁶ REİSOĞLU, s. 154.

²⁷ KURU, s. 650.

²⁸ KENDİGELEN, s. 58, 59; REİSOĞLU, s. 112, 117; OY Osman / DOĞAN Esin, Ticaret Kanunu – Çek Kanunu – İcra ve İflas Kanunu ve Ceza Kanunu Kapsamında Çek, 1. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2011, s. 40.

²⁹ KENDİGELEN, s. 59.

ciye ve onun ödeme gücüne güvenecektir³⁰. Keşideci çek yaprağı üzerine istediği meblağı yazabilecekken, bankanın çek defteri verirken iyi düşünmesi ve karşılık-sız çek miktarından yükümlü olması sonucuna varılamaz³¹.

Yargıtay ÇekK m.2 uyarınca muhatap bankaların sorumluluğunu kabul etmele birlikte, bankaların sorumluluğuna gidilmeden önce diğer çek borçlularına karşı tüm takip yollarını tüketmiş olma şartını içtihat ederek hükmün uygulanma-sını büyük ölçüde zorlaştırmıştır³². Yargıtay birçok kararında özen yükümlülüğü-ne aykırı davranan muhatap bankanın sorumluluğuna gidilebilmesi için; açıkça, keşideci başta olmak üzere, çekte imzası bulunan tüm ciranta, avalist, vb. sorum-lular hakkında icra takibine gidilmesi ve bu takipler için aciz vesikası alınmış olunması şartını aramaktadır³³. Ancak asıl borçlulara karşı yapılan tüm yasal giri-şimlerin sonuçsuz kalması ve neticede çeklerin bedelinin tahsil edilememiş olma-sı halinde, muhatap bankanın sorumluluğundan söz edilebilecektir³⁴.

Başlangıçta özen yükümlülüğüne aykırı davranan bankanın kusurunu, keşi-decinin ekonomik ve sosyal durumunu araştırmadan çeki alan lehtarın kusuruna göre daha ağır gören Yargıtay, zamanla kusur oranlarını muhatap lehine eşitle-miş ve hatta ek şahsi ve aynı teminatlar alınmaması gibi lehtar aleyhine yeni kusur kalemleri kabul etmeye başlamıştır³⁵. Yargıtay'ın bu tutumu doktrinde eleştirilmiştir. Bankanın özen borcunun bir iktidar borcu olduğu, gerekli özenin bir kısmının çek hamillerine düşeceği hesabı ile hareket edemeyeceği ve anılan iktidar borcuna aykırı davranması halinde müterafık kusur gerekçesine dayana-maması gerektiği savunulmaktadır³⁶.

B. Yetkili İcra Dairesi

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte yetkiye ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, takip konusu senette yetkili daire gösterilmemiş-se, İİK m.50 hükmü uygulanacaktır. İİK hükmü ile HMK m. 6 hükmündeki

³⁰ REİSOĞLU, s. 114.

³¹ REİSOĞLU, s. 115.

³² KENDİGELEN, s. 60.

³³ REİSOĞLU, s. 114; "Öte yandan, yine Dairemiz'in kökleşmiş inançlarına göre, davacının diğer çekte imzası bulunan sorumlular hakkında tüm hukuki yolları tüketmiş olması zorunlu olup ...icra takiplerinin adres tahkiki safhasında olduğu anlaşılmakta, takiplerin tamamen se-meresiz kaldığından söz etmek mümkün değildir...", Yarg. 11. HD, E. 3999, K. 5855, T. 22.09.1998, (KENDİGELEN, s. 62).

³⁴ REİSOĞLU, s. 114, 116, 117; Yarg. 19. HD, E. 6584, K. 2158, T. 19.03.1993, (KENDİGELEN, s. 61).

³⁵ KENDİGELEN, s. 60, 61; Yarg. 19. HD, E. 1992/6584, K. 1993/2158, T. 19.03.1993, (REİSOĞLU, s. 113, 114).

³⁶ KENDİGELEN, s. 63.

genel yetki kuralına yapılan atıf gereği keşidecinin ikametgahı icra dairesi; İİK aynı hükmü ayrıca akdın yapıldığı icra dairesini de yetkilendirdiğinden, keşide yeri icra dairesi yetkili dairelerdendir³⁷.

Keşide yeri gösterilmemiş olan çek, TTK m. 781 tamamlayıcı hükmü uyarınca düzenleyenin adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır³⁸. Bu durumda yetkili icra dairesi de aynı yerdir.

Kambiyo senetleri sözleşme ilişkisi doğurmasalar da, kural olarak bir sözleşmeye bağlı şekilde düzenlendiklerinden; HMK m. 10 hükmü uyarınca sözleşmeden doğan davalardaki yetki kuralı da uygulanır³⁹. Bu durumda sözleşmenin ifa yeri icra dairesi de yetkilidir.

Diğer bir yetkili daire de ödeme yeri icra dairesidir⁴⁰. TTK m. 781 uyarınca ödeme yeri yoksa muhatabın ticaret unvanının yanında gösterilen yer, birden fazla yer gösteriliyorsa ilk yer, bunlar da yoksa muhatabın merkezinin bulunduğu yer ödeme yeri sayılır⁴¹.

³⁷ MUŞUL, Batider 1974, s. 617; DELİDUMAN Seyithan / NARBAY Şafak, "Kambiyo Senetlerinden Çeke Dayanarak Yapılan Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Yetkili İcra Daireleri", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, I. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, C. I, s. 630, 631, (Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı).

³⁸ MUŞUL, Kitap, s. 1014, 1017; "Keşide yeri çekin alternatif unsurlarındandır. Çekte belirtilmemişse TTK yedek hükmü devreye girer. Yine keşide yeri tespit edilemezse belge çek niteliğini haiz değildir. Böylesi belgeler havale hükmündedir.", KENDİGELEN, s. 92; PULAŞLI, s. 257-260; "...keşide yerinin yazılmaması nedeniyle çek niteliğinde bulunmadığı belgenin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Söz konusu belgedeki keşideci imzası da davalı tarafından inkar edilmemiştir. O halde böyle bir havale belgesi yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilecek...", Yarg. II. HD, E. 6661, K. 1984 / 7481, T. 26.11.1984.

³⁹ DELİDUMAN / NARBAY, Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, s. 629; KURU, s. 646.

⁴⁰ DELİDUMAN / NARBAY, Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, s. 632.

⁴¹ "Ödeme yeri çekin alternatif unsurlarındandır.", KENDİGELEN, s. 83; PULAŞLI, s. 260; "Çek hamillerinin korunması ve çek kullanımı hakkındaki esasları da kapsamak üzere, 3167 sayılı Kanun 19.03.1985 tarihinde kabul edilmiş ve 3.04.1985 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2003 tarihinde 4814 sayılı Çek Kanunu ile yapılan değişiklik ile m. 3 hükmünün aldığı son hal tartışma yaratmıştır. Madde çekin zorunlu unsurları açısından ne getiriyordu? Yasalaşan metin çek karnelerinin her yaprağına işleyen hesabın bulunduğu şube adının, keşidecinin hesap numarasının ve vergi kimlik numarasının yazılmasını düzenliyor ve vergi kimlik numarasının yazılmaması halinde çeki geçersiz kılıyordu.", Ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIZ Şükrü, "4814 Sayılı Çek Kanunu'nun Çekin Zorunlu Unsurlarına Etkisi ve Ortaya Çıkabilecek Bazı Sorunlar", <http://www.e-akademi.org/makaleler/syildiz1-htm>, parag. 10, 11; bkz. MOROĞLU Erdoğan, Makaleler II, I. Bası, İstanbul, Arkan Yayınevi, 2006, s. 115-118, (Makaleler); "6273 sayılı Yasa ile değişik 5941 sayılı Çek Kanunu'nda da bu unsurlar sayılmış olmakla birlikte, hiçbiri zorunlu tutulmamıştır.", PULAŞLI s. 255-257; "4814 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik neticesinde banka ve özel finans kurumlarının bastırdıkları çeklerde ne ödeme yeri için ayrı bir yer bulunmakta ne de çek metni içerisinde ayrıca bir ödeme yeri yazılmaktaydı. Bu nedenle ödeme yeri kavramından doğrudan ticaret unvanında gösterilen yeri anlamak yerinde olacaktır. Reisoğlu da ödeme yeri icra dairesinden hiç bahsetmeyip, muhatap banka şubesinin bulunduğu yerdeki icra dairesini yetkili olarak göstererek benzer bir görüş ileri sürmektedir.", bkz. DELİDUMAN / NARBAY, Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, s. 635.

Çeke dayanan takiplerde hesabın açıldığı muhatap banka şubesinin bulunduğu yer icra dairesi de yetkilidir⁴². Yargıtay çekin keşide yeri yahut muhatap bankanın bulunduğu yer ya da keşidecinin ikamet ettiği yer icra müdürlüğünde icra takibi yapılabilir görüşündedir⁴³.

Öğretinin ve yargısal içtihatların aksine, Deliduman ve Narbay tarafından, çekin bir kredi değil bir ödeme aracı olması ve paraya eşdeğer bir kıymetli evrak niteliği taşımasından hareketle, hamilin ikametgahı icra dairesinin de yetkili olması gerektiği görüşü savunulmaktadır⁴⁴. Kuru ise kambiyo senetlerinden doğan alacaklar aranacak alacaklardan olduğundan, alacaklının kendi ikametgahında takip yapamayacağını savunur⁴⁵. Biz de aynı gerekçelerle bu görüşe katılıyoruz.

İcra dairesi yetkisizliğini resen nazara alamayacağından, borçlu yetki itirazını İİK m. 168/ f. I/b.5 uyarınca beş gün içinde icra mahkemesine bildirmeye mecburdur⁴⁶.

C. Takip Talebine Eklenecek Belgeler

1. Senet Aslı

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte, genel haciz yolundan farklı olarak, alacaklı kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğini de takip talebine eklemek zorundadır⁴⁷. Kambiyo senetleri kıymetli evrak niteliğinde olup, senedin hem icraya konması hem de alacaklı elinde kalarak tedavül etmekte devam etmesi tasavvur olunamayacağından; senedin aslının yerine fotokopisinin verilmesi dahi kabul edilmemektedir⁴⁸. Senet aslının ibrazı bir yandan icra memurunun buna bakarak seçilen takip yolunun yerinde olup olmadığının tespitine, diğer yandan borçlunun itiraz süresi içinde senet aslına bakarak yazıyı ve imzayı incelemek suretiyle itirazının başarılı olup olmayacağını kararlaştırmasına yardımcı olacaktır⁴⁹. Ancak takip konusu bir çekse ve bankaya ibraz edildiğinde çekin bir kısmı ödenmişse, banka çekin aslını kendinde saklayarak ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisini çek hamiline verir⁵⁰. ÇekK m. 3 uyarınca bu fotokopiye dayanarak takip yapılabilir⁵¹.

⁴² REİSOĞLU, s. 335; MUŞUL, Kitap, s. 1014.

⁴³ Yarg. 12. HD, E. 8936, K. 9032, T. 04.07.1994, (REİSOĞLU, s. 336).

⁴⁴ DELİDUMAN / NARBAY, Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, s. 637-641; Benzer görüş için bkz. OY / DOĞAN, s. 82.

⁴⁵ KURU, s. 646.

⁴⁶ KURU, s. 659; DELİDUMAN / NARBAY, Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, s. 630.

⁴⁷ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 359; PEKCANİTEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 362; MUŞUL, Kitap, s. 1007, 1009.

⁴⁸ MUŞUL, Batıder 1974, s. 612.

⁴⁹ MUŞUL, Kitap, s. 1007; YILDIRIM / DERENYILDIRIM, s. 276.

⁵⁰ PEKCANİTEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 362; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 359.

⁵¹ PEKCANİTEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 362; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 361; OY / DOĞAN, s. 75.

Kambiyo senedinin takip alacaklısının alacaklısı tarafından ihtiyaten haczedildiği durumda, senedin takip talebine eklenmesinin gerekip gerekmediği hususunda İİK m. 167/ f. II düzenlemesinde açıklık yoktur. Muşul Kanun'un lafzından değil ruhundan hareket edilmesi gereğinden yola çıkarak takibe engel bir durum olmadığı sonucuna varmaktadır⁵². Kanun'un amacının takibe konmuş bir senedin tedavül kabiliyetini engellemek olduğunu düşünürsek aynı kanaate varmak mümkündür. Ancak takip borçlusunun senedi inceleyerek gerekli itiraz ve şikayetlerini yapabilmesi hususunda dezavantajlı bir konuma düşeceği de unutulmamalıdır. Kambiyo senedi zayi olmuşsa, Yargıtay, İİK m. 167 uyarınca, senedin eklenmesinin zorunlu olması sebebiyle, mahkemeden alınacak iptal kararına dayanarak kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurulamayacağı görüşündedir⁵³.

Alacaklı kambiyo senedinin aslını icra dairesine vermemişse, borçlu genel şikayet yoluna başvurarak icra mahkemesinden yedi gün içinde ödeme emrinin iptalini talep edebilir⁵⁴.

2. Protesto Evrakı

Protestonun takip talebine eklenmesinin zorunlu olup olmadığı hususu çeşitli ihtimallere göre değişmektedir. Çek açısından durum TTK m. 720 ile düzenlenmiştir. Buna göre çeki bir takas odasına ibraz etmemiş ya da ettiği halde çek üzerine bir beyan yazdıramamış olan yetkili çek hamili ödememe protestosu çekerek bunu takip talebine eklemek zorundadır⁵⁵. Çekin üzerinde ibraz edildiği halde ödenmediğini gösteren, muhatap banka tarafından yazılmış tarihli bir beyan varsa ya da bir takas odasının aynı şekildeki beyanı varsa, ayrıca protestoya gerek yoktur⁵⁶. Çekte ödemediği imtina keyfiyeti takibe girişebilmek için mutlaka önceden tespit ettirilmelidir.

⁵² MUŞUL, Batider 1974, s. 610.

⁵³ Yarg. 12. HD, E. 2316, K. 2709, T. 14.3.1997, (MUŞUL, Kitap, s. 1008); Benzer görüşte bkz. OY / DOĞAN, s.75.

⁵⁴ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 362; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 359; "Kambiyo senedinin aslı olmadığı halde icra memuru takip talebini kabul etmişse, bu durumun zamaşımı üzerindeki etkisi tartışmalıdır. Gerek Kuru gerekse Postacıoğlu bu durumun kambiyo senedine mahsus yola başvurulmasına izin vermeyeceğini ve netice de kambiyo senetlerine ilişkin zamaşımını da kesmeyeceğini savunsalar da; Kuru farklı olarak buradaki başvurunun genel haciz yolu ile takip şeklinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.", MUŞUL, Batider 1974, s. 612, 613.

⁵⁵ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 361; İMREGÜN Oğuz, Bilirkişi Raporları 1990, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2001, s. 118, (Bilirkişi 1990); MUŞUL, Kitap, s. 1010.

⁵⁶ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 361; "Yargıtay TTK m. 796 ile düzenlenen çekin muhataba ibrazı kuralını dar yorumlamakta olup, örneğin muhatapı Pamukbank Beyoğlu Şubesi olan çekin Akbank Kuşadası Şubesine ibrazını geçerli saymamış ve süresi içinde ibraz edilmediği için çekten cayıldığına hükmetmiştir.", POSTACIOĞLU İlhan, Makaleler ve Karar İncelemeleri, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 1037; MUŞUL, Kitap, s. 1011.

II. ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra müdürü gerekli incelemeleri yaptıktan sonra borçluya bir ödeme emri gönderir. Buradaki ödeme emrinin içeriği özellikle takibe karşı konması yollarındaki süreler bakımından genel haciz yolu ile takiptekinden oldukça farklıdır. Ödeme emri takip talebindeki kimlik, adres, meblağ gibi hususların yanında; borcun on gün içinde ödenmesi ihtarını, senet kambiyo senedi niteliğinde değilse borçlunun icra mahkemesine beş gün içinde şikayet etmesi gerektiği ihtarını, imzaya itiraz ihtarını, borca itiraz ihtarını, mal beyanında bulunma ihtarını, içerir⁵⁷.

Borçlu ödeme emrine süresinde ve gereği gibi karşı koymazsa takip kesinleşir. Borçlunun borcu ödemek için ödeme emrinin tebliğinden itibaren on günlük süresi bulunduğundan, beş günlük itiraz ve şikayet süresi dolar dolmaz takibe devam edilemez⁵⁸. Borcun ödenmemesi ve mal beyanında bulunulmaması durumunda takibe devam edilerek borçlunun malları haczedilir ve sonra da satış ve paraların paylaşılması aşamaları gerçekleştirilir⁵⁹.

Çekte zamanaşımı süresinin haciz ve satış isteme sürelerine göre kısa oluşu; takibe konmuş bir çekten doğmuş alacağın, henüz haciz ya da satış istenmeden zamanaşımına uğramasından hareketle, takibin iptalinin talep edilebilip edilemeyeceği sorunu gündeme getiriyordu. Birinci görüşü savunanlar haciz ve satış isteme sürelerinin uzun olmasının çekin zamanaşımına uğramasını engellemeyeceğini söylerlerken, ikinci görüşü savunanlar ise bir hak için takibe başvurulmakla birlikte artık takip hukukuna ilişkin düzenlemelerin maddi hukuka üstün olduğu ifade etmekteydiler⁶⁰. Ancak Çek Kanunu'nda değişiklik yapan 31.01.2012 tarih ve 6273 sayılı Yasa m. 8 hükmü ile zamanaşımı süreleri altı aydan üç yıla çıkarılarak bu husustaki sorunlar da giderilmiş oldu⁶¹.

Ödeme emrine karşı koymak için itiraz ve şikayet yollarına başvurulabilir.

A. Şikayet

1. Ödeme Emrine Karşı Özel Şikayet (m. 170/a; m. 168/f.I/b.3): Senedin Kambiyo Vasfına ve Takip Hakkına İlişkin Şikayet

İİK m. 170/a uyarınca borçlu, alacaklının dayandığı senedin kambiyo senedi olmadığı veya alacaklının takip yapmaya hakkının bulunmadığına ilişkin iddiasını

⁵⁷ MUŞUL, Kitap, s. 1029, 1030; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 365; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 362; ERİŞ, s. 553, 554; YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 276, 277.

⁵⁸ MUŞUL, Kitap, s. 1031. PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 377.

⁵⁹ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 362, 363.

⁶⁰ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 360.

⁶¹ PULAŞLI, S. 307-309.

şikayet yolu ile beş gün içinde icra mahkemesine iletmelidir⁶². Senedin zilyetliğini devralmamış olan alacaklının, takip hukuku uyarınca takip hakkına sahip bulunduğundan söz edilemez⁶³. İcra mahkemesinin kendisine intikal eden başka şikayetlerin varlığı halinde bu hususları kendiliğinden nazara alma yetkisi de vardır⁶⁴. Şikayet kendiliğinden takibi durdurmaz, ancak mahkeme takibin durmasına karar verebilir⁶⁵.

Senet metninin, örneğin keşide tarihinin değişik zamanlarda borçludan başka şahıslar tarafından yazılmış olması senedin kambiyo vasfına hanel getirmez; zira önemli olan kanuni unsurların senet keşideci tarafından lehtara verilirken tam olmasıdır⁶⁶. Takip kesinleştikten sonra borçlunun genel şikayet yoluna başvurusuyla dosyanın icra mahkemesi önüne gelmesi halinde, İİK m. 170/a hükmündeki hususların varlığı fark edilirse, takibin iptalinin mümkün olamayacağı kabul edilmektedir⁶⁷.

Geçersiz bir çeke dayanılarak kambiyo senetlerine mahsus takip yapılamaz. Esasen TTK ile sayılan zorunlu unsurları taşımayan bir çek sadece havale hükmünde olduğundan, muhatap tarafından ödenmemesi halinde, senedin protesto edilerek keşidecinin borç altına sokulması mümkün olmadığından, ne banka ne de keşideci aleyhine bir borç doğacağından, icra takibinden de bir sonuç alınamayacaktır⁶⁸. Böyle bir çeke dayanılarak ödeme emri gönderilmişse süresinde şikayet yoluna başvurularak takibin iptali sağlanabilecektir.

2. Genel Şikayet Yolu: Vadeye ve Senet Aslının Verilmemesine İlişkin Şikayet

Bu şikayetin konusunu da m. 170/a dışında kalan özel şikayet sebepleri oluştursa da süre itibarıyla şikayete ilişkin genel hükümler geçerlidir. İcra müdürünün senedin vadesinin gelip gelmediği ve senedin aslının takip talebine eklenip eklenmediği hususlarında yanılması halinde şikayet süresi icra mahkemesine yönelik olarak yedi gündür⁶⁹.

⁶² MUŞUL, Kitap, s. 1033, 1034; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 375; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 367; OY / DOĞAN, s. 79; ERİŞ, s. 667.

⁶³ "Somut olayda senede dayalı alacağın bir kısmı noter senedi ile takip alacaklılarına haricen devredilmiş olup, senet alacaklılara teslim edilmemiştir. ... Bu durumda alacaklıların kambiyo senedine mahsus takip yapmaları usulsüzdür.", Yarg. 12. HD, E. 19808, K. 21475, T. 22.10.2002, (KENDİGELEN, s. 33).

⁶⁴ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 376; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 367, 368; YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 277.

⁶⁵ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 376; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 367.

⁶⁶ MUŞUL, Kitap, s. 1035; MUŞUL, Batider 1974, s. 621; PULAŞLI, s. 274.

⁶⁷ MUŞUL, Batider 1974, s. 624; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 368.

⁶⁸ REİSOĞLU, s. 79, 80.

⁶⁹ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 377; MUŞUL, Kitap, s. 1037.

Çekte vade yoktur, çünkü çek görüldüğünde ödenir⁷⁰. Ancak ileri tarihli çek kurumu uygulamamızda çok uzun zamandır başvuru bir yoldur. Böylelikle aslında bir ödeme vasıtası olan çekte uygulamada bono fonksiyonu gördürülmektedir⁷¹. 1985 tarihli ve 3167 sayılı Çek Yasası'ndan beri bu uygulamanın önüne geçilmeye çalışıldıysa da özellikle TK m. 707/ f.II (TTK m. 795/f.II) hükmü ile örtülü olarak çekin bu şekilde keşide edilmesine izin verildiği de söylenmektedir⁷². Zira düzenlenme günü olarak gösterilen günden önce ödemek için ibraz olunan çek ibraz günü ödenir. Fıkradan açıkça anlaşıldığı üzere, keşide tarihi olarak ileri bir tarih konulabilecek; ancak bu ileri tarih çekin hemen ibraz edilerek ödenmesini engellemeyecektir⁷³.

5941 sayılı ÇekK geçici m. 1/f.V hükmü uyarınca ileri tarihli çeklerle ilgili düzenleme 1.1.2012 tarihinden itibaren geçerli olacaktır⁷⁴. 5941 sayılı ÇekK m.3/ f.VIII hükmü ile artık ileri tarihli çek uygulamasının kanuni zemin kazandığı söylenebilir⁷⁵. Hükme göre çek üzerindeki keşide tarihinden önce ibraz edildiğinde, kısmen veya tamamen ödenmemiş olsa bile, takip yapılamaz⁷⁶. Takip yapamayan hamil çeki yasal süresinde yeniden bankaya ibraz edecektir⁷⁷.

Yeni durumun takip hukuku uygulaması bakımından birçok sorun yaratacağından endişe edilmektedir. Yeni düzenleme karşısında aslında olmaması gerektiği halde her nasılsa ileri tarihli çek bankaya ibraz edilmiş ve ödememe sebebi yazılmışsa, icra müdürü bu talebi kabul etmemelidir. Ancak kabul edilmişse kendisine ödeme emri gönderilen borçlu, ya çekte alacaklının takip hakkı bulunmadığından dolayı beş gün içinde şikayet yolu ile icra mahkemesine başvurur ya da vadenin dolmadığı iddiasıyla süresi 7 gün olan şikayet yolunu tercih eder⁷⁸.

⁷⁰ İMREGÜN Oğuz, Bilirkişi Raporları 1996, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002, s. 199, (Bilirkişi 1996).

⁷¹ REİSOĞLU, s. 145.

⁷² KENDİGELEN, s. 198; PULAŞLI, s. 316; "TTK m. 796/f.III düzenlemesi ile ileri tarihli çeklerde ibraz sürelerinin, çekte yazılı olan keşide tarihinin ertesi günü başlar hükmü getirilerek bu husus aydınlatılmıştır."; İbraz tarihinin hesaplanmasının keşide tarihinden başlamasının yerinde olduğu hususunda bkz. İMREGÜN, Bilirkişi 1990, s. 400, 401; PULAŞLI, s. 287.

⁷³ REİSOĞLU, s. 144.

⁷⁴ REİSOĞLU, s. 146; OY / DOĞAN, s. 53.

⁷⁵ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 363.

⁷⁶ REİSOĞLU, s. 145, 146; OY / DOĞAN, s. 55; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 363.

⁷⁷ OY / DOĞAN, s. 55.

⁷⁸ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 364.

B. İtiraz

1. İmzaya itiraz

İmzaya itiraz borçlunun senet metni altındaki imzayı inkar etmesidir⁷⁹. Borçlu bu konudaki itirazını beş gün içinde bir dilekçe ile ayrıca ve açıkça icra mahkemesine bildirmelidir⁸⁰. İmza itirazı satıştan başka takip işlemlerini durdurmaz⁸¹. Fakat icra mahkemesi duruşmadan önce yapacağı incelemede borçlunun dilekçesinden ya da ibraz ettiği belgelerden edindiği kanaate göre; borçlunun itirazını ciddi bulursa, itirazla ilgili karara kadar takibin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir⁸². Tedbir niteliğinde olan bu karar dosya üzerinden verilecek olup, alacaklıya tebliğine gerek yoktur⁸³.

Mahkeme itirazın kabulüne karar verirse takip durur, fakat alacaklının genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır⁸⁴. Alacaklı, senedi takibe koymakta kötü niyetli veya ağır kusurlu bulunduğu takdirde, alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkum olur⁸⁵. Şayet borçlunun itirazı reddedilirse, icra mahkemesince takibin durdurulmasına karar verilmişse, takibe kalınan yerden devam olunur ve borçlu alacağın yüzde yirmisinden az olmamak üzere icra inkar tazminatına ve alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkum edilir⁸⁶. Bunun üzerine borçlu menfi tespit ve istirdat davası açabilir⁸⁷.

2. Borca İtiraz

İmzaya itirazın dışındaki diğer tüm itirazlar borca itirazdır⁸⁸. Bu yol örneğin borcun mevcut olmadığı, itfa edildiği, zamanaşımına uğradığı gibi savunmaların yanında; yetki itirazını da kapsar⁸⁹. Borca itiraz da haczi durdurmaz, ancak satışı

⁷⁹ MUŞUL, Kitap, s. 1066; ERİŞ, s. 639, 640.

⁸⁰ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 363; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 368; MUŞUL, Kitap, s. 1066.

⁸¹ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 366; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 363.

⁸² YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 278.

⁸³ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 278; MUŞUL, Kitap, s. 1066.

⁸⁴ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 364; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 369.

⁸⁵ MUŞUL, Kitap, s. 1071; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 369; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 364.

⁸⁶ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 364; MUŞUL, Kitap, s. 1072.

⁸⁷ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 370.

⁸⁸ ERİŞ, s. 586.

⁸⁹ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 279; MUŞUL, Kitap, s. 1052.

engeller. Borçlunun haczi önleyebilmesi için, icra mahkemesinden itirazın kabul edildiğine ilişkin bir karar getirmesi gerekir⁹⁰.

Borçlu senetteki borca yönelik itirazını beş gün içinde icra mahkemesine bildirmelidir⁹¹. Borçlu borçlu olmadığını veya borcun itfa edildiğini ya da ertelendiğini, ancak resmi veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belgeye dayanarak ispat edebilir⁹². İcra mahkemesi borçlunun borca itiraz sebeplerini duruşmalı olarak inceler⁹³.

Borçlunun sunduğu belge altındaki imzayı alacaklı inkar ederse mahkeme imza incelemesi yapar⁹⁴. Neticede imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirirse borçlunun itirazının kabulüne karar verir ve alacaklıyı alacağın yüzde oranında para cezasına mahkum eder⁹⁵.

Borcun itfası vakiasının önceki hamillerden biri ile borçlu arasında geçtiğini varsayarsak; acaba bu durumun takibe girişen hamile karşı bir def'i olarak ileri sürülmesi mümkün müdür? Bu bir şahsi def'i olduğundan bahsedildiği şekilde ileri sürülmesi mümkün değildir; ayrıca takibi durdurmanın tek yolu borca itirazın yukarıda açıklanan belgelerle ispatıdır⁹⁶.

Borçlunun itirazının mahkeme tarafından esasa ilişkin nedenlerle kabul edilmesi halinde kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın yüzde yirmisinden az olmamak üzere; itiraz reddedilmiş ve takip geçici olarak önceden durdurulmuş ise borçlu, diğer tarafın isteği üzerine alacağın yüzde yirmisinden az olmamak üzere tazminata mahkum edilirler⁹⁷.

Borçlunun itirazı reddedilirse, bu karar aleyhine temyize gidilebilir; ancak temyiz icra muamelelerini durdurmaz⁹⁸. Borçlunun temyiz başvurusunda bulunabilmek için teminat göstermesine gerek yoktur; ancak icrayı durdurabilmek için teminat göstermek zorundadır⁹⁹.

⁹⁰ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 279.

⁹¹ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 365; MUŞUL, Kitap, s. 1051; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 371.

⁹² MUŞUL, Kitap, s. 1059; PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 372; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 366.

⁹³ MUŞUL, Kitap, s. 1059; YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 279.

⁹⁴ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 280.

⁹⁵ PEKCANITEZ / ATALAY / SUNGURTEKİN ÖZKAN / ÖZEKES, s. 373.

⁹⁶ MUŞUL, Batider 1974, s. 626-628.

⁹⁷ KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 366; MUŞUL, Kitap, s. 1060, 1065.

⁹⁸ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 281.

⁹⁹ YILDIRIM / DEREN YILDIRIM, s. 281.

SONUÇ

Kambiyo senetlerine mahsus olarak özel bir takip yolu düzenlenmiş olmasının temel hedefi, takip hukukunu ticari hayatın hızlı akışına uydurabilmektir. Bu nedenle kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte, genel haciz yolu ile takibe nazaran, takibin daha kolay ve çabuk ilerlemesini sağlayan hükümlere yer verilmiştir. Bu bağlamda, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte, genel haciz yolu ile takipten farklı olarak, süreler daha kısa tutulmuştur ve itiraz kuralı olarak takibi durdurmaz. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe özel olarak, kısa süreli (beş günlük) şikayet yolunun kabul edilmesinin temelinde de aynı saik yatmaktadır.

Kambiyo senedinin düzenlenmesi ile kural olarak eski borç ilişkisi sona ermez; ancak temel ilişkiden bağımsız ayrı bir kambiyo ilişkisi ortaya çıkar. Bu durum kambiyo senetlerinin soyutluğu ilkesinin bir sonucudur. Bu durumda temel ilişki kambiyo senedinin incelenmesiyle anlaşılmaz. Kambiyo senetlerinin soyutluğu ilkesinin temelinde de; tarafların temel ilişkiden doğan savunma sebeplerini ileri sürerek kambiyo ilişkisini ortadan kaldırmalarını engellemek, kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyetini korumak ve netice de yine ticari hayatın güvenli ve hızlı bir şekilde devam etmesini sağlamak yatmaktadır. Diğer taraftan, kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına sahip olmalarının da ayrı takip hukuku kurallarının kabulünü gerektirdiğinin altını çizmek gerekir.

Kambiyo senetlerinden çeke ilişkin olarak; çekin unsurları, ispatı, ileri tarihli çek, vb. birçok alanda sorun çıkabilmektedir. ÇekK mevcut düzenlemesi karşısında ileri tarihli çekin takip hukuku açısından çok sorun yaratacağı söylenmektedir. Bu sorunların temelinde çekin tüm dünyada ödeme aracı olarak kullanılmasına rağmen ülkemizde kredi aracı olarak kullanılması yatmaktadır. Neticede uygulamamızda çok uzun zamandır başvurulan bir yol olan ileri tarihli çek kurumunun terk edilmesinin güç olduğunu düşünmek ve belki maddi hukukta olduğu gibi takip hukukunda da bu durumu gözetken düzenlemelere de yer vermek yerinde olabilir.

KISALTMALAR

- b.** : bend
Batider : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Blz. : Bakımız
C. : Cilt
ÇekK : Çek Kanunu
E. : Esas
f. : Fıkra

HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: madde
MÜ	: Marmara Üniversitesi
Parag.	: Paragraf
S.	: Sayı
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TK	: Eski Ticaret Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri
Yarg.	: Yargıtay

KAYNAKÇA

DELİDUMAN Seyithan / NARBAY Şafak, “Kambiyo Senetlerinden Çeke Dayanarak Yapılan Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Yetkili İcra Daireleri”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, 1. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2001, C. I, (Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı).

ERİŞ Gönen, Açıklamalı – İctihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

İMREGÜN Oğuz, Bilirkişi Raporları 1996, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2002, (Bilirkişi 1996).

İMREGÜN Oğuz, Bilirkişi Raporları 1990, 1. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2001, (Bilirkişi 1990).

KENDİGELEN Abuzer, Çek Hukuku, 4. Bası, İstanbul, Arkan Yayınevi, 2007.

KURU Baki, İcra ve İflas Hukuku, 2. Bası, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2006.

KURU Baki / ARSLAN Ramazan / YILMAZ Ejder, İcra ve İflas Hukuku, 27. Bası, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2013.

MOROĞLU Erdoğan, Makaleler II, 1. Bası, İstanbul, Arkan Yayınevi, 2006, (makaleler).

MUŞUL Timuçin, *İcra ve İflas Hukuku C. II, 5. Bası*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, (Kitap).

MUŞUL Timuçin, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 1974, C. VII, S. 3, (Batider 1974).

OY Osman / DOĞAN Esin, *Ticaret Kanunu – Çek Kanunu – İcra ve İflas Kanunu ve Ceza Kanunu Kapsamında Çek*, 1. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2011.

PEKCANITEZ Hakan / ATALAY Oğuz / SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral / ÖZEKES Muhammet, *İcra ve İflas Hukuku*, 9. Bası, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2011.

PULAŞLI Hasan, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, 2. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012.

REİSOĞLU Seza, *Çek Hukuku*, 1. Bası, Ankara, Cem Ofset, 2011.

UYAR Talih, “İcra Hukukunda Çekin Geçerlilik Koşulları”, *Legal Hukuk Dergisi*, Kasım 2007, S. 59, (LHD).

YILDIRIM Mehmet Kamil / DEREN YILDIRIM Nevhis, *İcra Hukuku*, 5. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2012.

YILDIZ Şükrü, “4814 Sayılı Çek Kanunu’nun Çekin Zorunlu Unsurlarına Etkisi ve Ortaya Çıkabilecek Bazı Sorunlar”, <http://www.e-akademi.org/makaleler/syildiz1-htm>.

